

DelTri bevordert samenwerking binnen grootste Europese havenregio

Programma 2015/2016

Katalysator voor het benutten van kansen

Energietransitie, toenemende concurrentie en ruimtelijke schaarste vragen om een gedeelde toekomstvisie voor Rotterdam, de Drechtsteden, West-Brabant en Zeeland. Gezamenlijk kunnen de havengebieden meer verschil maken dan ieder afzonderlijk. Het DelTri-platform bundelt de krachten in het Nederlandse deel van de Vlaams-Nederlandse Delta en versnelt de innovatie. Doel: het grootste haven-industrieel complex van Europa economisch laten bloeien en tegelijk leefbaar en bereikbaar houden.

'Energiericus Eon schakelt volledig over op duurzame energie'. 'Shell saneert bij raffinage in Pernis', 'Chemische industrie gaat investeren in groene chemie.' Het zijn veelzeggende krantenkoppen die het verhaal vertellen van transitie in energie en chemie. Dit zal ingrijpende gevolgen hebben voor de Nederlandse havendelta, waar de activiteiten altijd nauw verbonden zijn geweest met de klassieke fossiele energiestromen en petrochemie. En dat is niet de enige ontwikkeling die vraagt om actie. De andere is de afname van de groei in het directe achterland van de Nederlandse havendelta. Verhoudingen in Europa veranderen en de concurrentie neemt toe. Voor bestuurders van de havens van Rotterdam, Dordrecht, Vlissingen, Terneuzen en Moerdijk betekent dit werk aan de winkel. Ze moeten nieuw onderscheidend vermogen creëren. Daarbij kunnen ze natuurlijk blijven vertrouwen op de unieke ligging met open zeehavens en de kracht van wereldwijd vermaarde bedrijven (de regio is gezamenlijk goed voor tien procent van het bnp van Nederland). Maar zonder innovatie gaat dit niet. Om met Einstein te spreken: de overlevers zijn niet de grootsten maar zij die zich het beste weten aan te passen.

Wat is DelTri?

DelTri is hét platform voor gedeelde visies op de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de Nederlandse havendelta. Het in 2011 opgerichte samenwerkingsverband richt zich op het toekomstbestendig maken van het Nederlands deel van de Vlaams-Nederlandse Delta. In DelTri bundelen Rotterdam, de Drechtsteden, West-Brabant, Noord-Brabant en Zeeland hun krachten. Overheden, havenbedrijven, ondernemers en maatschappelijke organisaties werken samen aan het succes van het grootste haven-industrieel complex van Europa. Zie ook www.deltri.eu

De regio's Rotterdam, Drechtsteden, West-Brabant en Zeeland zijn onderdeel van het **grootste haven-industrieel complex van Europa**. Dit **economisch samenhangend gebied** ontwikkelt zich als maritieme, logistieke en industriële topregio rond de havens van Rotterdam, Dordrecht, Vlissingen, Terneuzen en Moerdijk. Voor deze ontwikkeling is DelTri het platform, waarop **overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties samenwerken**.

In de DelTri-regio is sprake van een **westwaartse beweging** naar de 2e Maasvlakte (chemie/containers) en een **zuidelijke beweging** (hoogwaardige logistiek) richting de havens van Zeeland en Moerdijk. De uitdaging ligt er vooral in om op een adequate manier om te gaan met ruimtedruk, energietransitie, veranderende markten en bereikbaarheidsvragen en tot keuzes te komen die **zowel de economische structuur van het gebied versterken als de leefkwaliteit**.

Satellietfoto van DelTri-gebied en achterland.

Hoe gaat DelTri te werk?

DelTri kenmerkt zich door een to the point-aanpak. De opzet van het platform is bestuurlijk zwaar maar organisatorisch licht. Het agendeert de **meest urgente grens-overstijgende issues** en brengt de relevante decision makers, zoals gedeputeerden, wethouders en directeuren om tafel. Samen proberen zij tot één strategische agenda te komen om op basis daarvan afspraken te kunnen maken. DelTri heeft **geen eigen medewerkers**, maar bestaat uit beleidsmedewerkers die bij de verschillende deelnemende organisaties werken. Zij bereiden bestuurlijke sessies zo voor dat de beslissers snel ter zake kunnen komen. DelTri- bijeenkomsten geven de gelegenheid om de **agenda's op elkaar af te stemmen, lacunes op te sporen en nieuwe initiatieven te ontplooiën**.

Economische groei is gewenst voor het **vasthouden van onze welvaart**, maar die economische groei is niet meer vanzelfsprekend. Onderzoek wijst er op dat jonge opkomende clusters zoals Brainport het economisch goed doen, maar dat oudere clusters zoals het haven-industrieel complex en daaraan verbonden functies naar het achterland, steeds meer last hebben van concurrentie. Naar verwachting zal de concurrentie om het bedienen van het Europese achterland sterker worden; denk aan havenregio's zoals rond Hamburg, Genua, Piraeus en Zwarte Zee. Uit cijfers van het CBS is af te leiden, dat het BBP per inwoner in het werkgebied van DelTri minder snel groeit dan in de omgeving van de jonge clusters. Hierin ligt een opgave voor DelTri. Meerwaarde ligt bij het **slim en innovatief samenwerken binnen de delta als één samenhangende ruimtelijk-economische kernregio** en op de oriëntatie op nieuwe markten zoals biobased, energie, LNG, CO₂, vergroening chemie, offshore en maritieme maintenance etc.

Oogst van de DelTri-samenwerking

Het DelTri platform bestaat sinds 2011 en kent diverse gerealiseerde **wapenfeiten**. Zo is er een ambtelijk en bestuurlijk netwerk ontstaan dat **elkaar** weet te **vinden wanneer** dat **nodig** is. De samenhang van de maritieme en logistieke regio rond de havens van Rotterdam, Dordrecht, Moerdijk en Zeeland wordt steeds meer erkend en partijen binnen deze regio weten elkaar goed te vinden. De afgelopen jaren zijn in afstemming met de DelTri-partners **richtinggevende visies** ontwikkeld voor de Rotterdamse haven en voor de Haven Moerdijk. Er is een **gezamenlijke strategie bedrijventerreinen** in het DelTri-gebied opgezet. Deze strategie is door de betrokken overheden vastgesteld als richtinggevend kader. Als uitwerking daarvan vinden gesprekken plaats over de ontwikkeling van drie grote logistieke parken in samenhang. Daarnaast zijn de opgaven voor tien **brandpunten** van de **Maritieme Industrie** in kaart gebracht. Deze worden nu door Rotterdam en Drechtsteden uitgewerkt. Er is een **gezamenlijke bereikbaarheidsagenda** opgesteld en een afgestemde inzet voor een studieproject binnen het Europese TEN-T programma naar het goederenvervoer en veiligheid op het spoornetwerk binnen de Vlaams Nederlandse Delta in het algemeen en de spoorverbinding Rotterdam - Antwerpen in het bijzonder. Er is een verkenning gedaan naar **logistieke innovaties** in de DelTri regio. De milieufederaties van Zuid-Holland en Brabant hebben een **duurzaam ontwikkelingskader** opgesteld: "Samen werken aan een vitale delta".

Drie thema's voor samenwerking

1. Versterking economische structuur

De zuidelijke uitschuiving van het Haven Industrieel Complex in de richting van Moerdijk, West Brabant en Zeeland is inmiddels al in volle gang, waardoor de noodzaak voor een coördinatie en gedeelde visie toeneemt. Denk hierbij ook aan de functie van Havenschap Moerdijk als extended gate van zowel Rotterdam als Antwerpen, en shortsea haven. Er is een gezamenlijk belang bij het voorkomen van overaanbod van kantoren- en bedrijventerreinen en dat wederzijds afhankelijke bedrijven in elkaars nabijheid terecht komen zodat ze kunnen profiteren van schaalvoordelen en co-siting. Daarnaast liggen er kansen voor de delta om de mainporteconomie te verbreden en te verduurzamen. Om economische stagnatie te voorkomen is het van belang te excelleren op nieuwe groeimarkten die veel toegevoegde waarde kunnen bieden (energie, bio-based economie, waterbouw, watermanagement, maritieme zakelijke dienstverlening, value added logistics). De gehele zone Tweede Maasvlakte – Moerdijk – Zeeland kan uitgroeien tot een kennisintensieve en gedifferentieerde Mainport in 2040: Mainport 2.0. De arbeidsmarkt en het onderwijs zijn cruciale factoren in deze ontwikkeling. Er is een tekort aan werknemers op termijn door een mismatch tussen vraag naar techniek-banen en techniek-onderwijs. Een kennisintensieve mainport met een groter aandeel van de dienstverlenende sector vraagt om goed opgeleid personeel. Door nieuwe opleidingen te starten en voldoende experimenteerruimte te ontwikkelen voor proeftuinen kan worden voorzien in de vraag naar noodzakelijke kennis voor de verbreding en verduurzaming van de Mainportregio. Aantrekkelijke woonmilieus zijn nodig om de kenniswerkers aan de regio te binden.

2. Duurzame bereikbaarheid

Een blijvende bereikbaarheid is van essentieel belang voor het economisch en sociaal functioneren van het gebied. Het gaat hierbij niet alleen om snelle en betrouwbare achterlandverbindingen, maar ook om vervoer dat een minimum aan negatieve milieu effecten (uitstoot) en veiligheidsrisico's kent. De toenemende groei van personen en goederenstromen in het gebied die mede het gevolg is van de zuidoostelijke uitbreiding van de havenontwikkelingen zet de bereikbaarheid van het gebied verder onder druk. Zowel de west – oostverbindingen als de noord – zuidverbindingen moeten worden verbeterd om te voorkomen dat de delta dichtslibt. Aandachtspunten zijn de mogelijkheid voor een dedicated goederenspoorlijn Rotterdam – Antwerpen, verbetering van bestaand spoor, ontvlechting op

de A16, (verbreding van de A15), verbreding van de A58 en de aanleg van de A4 Zuid en doorvoer via de binnenvaart en pijpleidingen. Het slim regisseren van de stromen die de drie regio's doorsnijden en adequaat mobiliteitsmanagement zijn belangrijke middelen om duurzame bereikbaarheid te realiseren. Ook de ontwikkeling van multimodale knooppunten speelt hierbij een belangrijke rol.

3. Versterking kwaliteit leefomgeving

Door de economische ontwikkelingen op elkaar af te stemmen en door de bereikbaarheidsmaatregelen gezamenlijk ter hand te nemen kan de ruimtevraag tot een minimum worden beperkt. Hierdoor wordt verrommeling in het gebied tegengegaan, wat een belangrijk onderdeel is van het verhogen van de leefkwaliteit. Een hoge leefkwaliteit vraagt om aantrekkelijke woonmilieus en voldoende natuur en mogelijkheden voor recreatie. De groene bufferzones moeten meer recreatieve betekenis en samenhang krijgen. Het bovenregionale landschap, zoals Deltapoort, verdient versterking. Hierdoor worden stad en land niet alleen beter met elkaar verbonden, maar worden de verschillende gebieden ook nog eens aan elkaar verbonden. Dit maakt de groenblauwe structuur van het gehele gebied sterker en voorkomt verdere verrommeling. Het is van belang om van milieuruimte te bieden door middel van ecologische compensatie bij economisch/ruimtelijke ontwikkelingen. Hierdoor kan de regio zich veel evenwichtiger ontwikkelen (aandacht voor de 3P's).

Betrokken personen, zie ook www.deltri.eu

Bestuurlijk

Voorzitter vanuit Rotterdam: **Pex Langenberg**, gemeente Rotterdam; **Allard Castelein**, Havenbedrijf Rotterdam; **Jasper Mos**, Dordrecht; **Hans Tanis**, Drechtsteden; **Paul Depla**, **Jac Klijs**, Regio West-Brabant; **Ferdinand van den Oever**, Havenschap Moerdijk; **Bert Pauli**, Provincie Noord-Brabant; **Adri-Bom Lemstra**, Provincie Zuid-Holland, **Carla Schönknecht – Vermeulen / Ben de Reu**, Zeeland; **Teun Muller**, Werkgevers Drechtsteden; **Alex Ouwehand**, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland; **Nol Verdaasdonk**, Brabantse Milieufederatie; **Martin van Dijk**, MKB Nederland.

Ambtelijk

Huibert van Rossum, Havenbedrijf Rotterdam; **Mariëlle Overboom**, Regio Drechtsteden; **Albert Reijlink**, Regio West Brabant, **Marco den Heijer**, Gemeente Rotterdam; **Teresa Kalverboer**, Provincie Zeeland, **Lia Nelis**, Havenbedrijf Moerdijk; **Vacature**, Provincie Noord-Brabant, **Robert Geurts**, Provincie Zuid Holland; **Peter Pol** (gemeente Rotterdam), **Arno Verduin** en **Yeliz Karar** (West-Brabant) , Secretariaat DelTri.

DelTri-labs

In 2015/2016 organiseert DelTri een aantal labs om samen met haar netwerkpartners en experts haar agenda aan te scherpen. Dit kan tot nieuwe speerpunten van het DelTri-netwerk leiden. Om te agenderen op Europese en landelijke relevante bestuurstafels, om gezamenlijk te lobbyen of om bijvoorbeeld gezamenlijk te werken aan de randvoorwaarden om die speerpunten te realiseren. Op 13 oktober 2015 zal een eerste lab georganiseerd worden rond Internationale Bereikbaarheid en op 17 november rond Nieuwe Markten. Een vervolglab rond Internationale Bereikbaarheid wordt georganiseerd op 1 december 2015.

DelTri-lab Internationale Bereikbaarheid

Doel van dit lab is om de belangrijkste issues rond internationale bereikbaarheid markten in de Delta-regio van Nederland in beeld te krijgen. Wat zijn relevante trends in goederenstromen en bij de ontwikkeling van infrastructuur. Bij goederenstromen gaat het om bijvoorbeeld meer groene energiestromen (minder fossiel) en meer lokale productie (minder eindproducten en meer halffabrikaten) en meer hergebruik van afvalstromen. Bij infrastructuurontwikkeling om de (impact van) tweede Suezkanaal, spoorlijn van europa naar China, Seine-Schelde kanaal, meer gebruik buistransport, en gebruik van big data. Het gaat om trends op de langere termijn (zeg richting 2040), maar ook om zaken die op korte termijn georganiseerd moeten worden om langere termijn strategieën mogelijk te maken. Na het ophalen van de relevante kennis verwerken we dit om tot een betekenisvolle gezamenlijke agenda te komen. De afdeling Haven- en Vervoerseconomie van de Erasmus Universiteit ondersteunt via up-to-date onderzoek dit lab.

DelTri lab Nieuwe Markten

We bevinden ons in een belangrijke economische transitieperiode. Termen als de 3rd industrial revolution, de circulaire economie, de biobased economie, de nieuwe maakindustrie, worden veelvuldig gebruikt. De economische crisis en grote trends - zoals de toenemende digitalisering, toenemend belang van vernieuwbare energiebronnen, en verduurzaming van activiteiten - versnellen economische veranderingen. Vaak zie je dat bovenop de voedingsbodem van bestaande clusters nieuwe hiervan afgeleide activiteiten ontstaan. Zo zie je bijvoorbeeld dat zich in de Rotterdamse haven een warmtenetinfrastructuur ontwikkelt die voor meerdere vernieuwbare energiebronnen benut kan gaan worden. En chemische activiteiten die zich van oudsher sterk op fossiele input richtten, gaan meer gebruik maken van biobased input.

We zien inmiddels in de DelTri regio behoorlijk wat puzzelstukjes van 'de nieuwe markten', die vaak voortborduren op de vruchtbare voedingsbodem van de maritieme, logistieke en industriële deltaregio. Wat we echter missen is een goed overzicht van de ontwikkelingen, potenties en kansen die zich voordoen in de regio. Eigenlijk zouden we een soort 'weerkaart' willen maken van de 'nieuwe markten' in de regio. Waar liggen de hogedrukgebieden (nieuwe markten) en waar de lagedrukgebieden (oude bedreigde markten)? Waar is sprake van grote dynamiek en waar juist niet? Wat zijn de barrières voor verdere ontwikkeling en waar hebben de bedrijven in deze nieuwe markten vooral behoefte aan?